



Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής υπογράφει στις 28 Μαΐου 1979 στο Ζάππειο Μέγαρο την Πρόξη Προσχώρησης στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Αριστερά, ο υπουργός Εξωτερικών Γεώργιος Ράλλης και δεξιά ο Γιώργος Κοντογεώργης, υπουργός άνευ χαρτοφυλακίου, αρμόδιος για τις σχέσεις με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και πρώτος επιτροπος της χώρας στην ΕΟΚ

40 χρόνια από την **ένταξη** της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τότε **Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ)**, το 1981 – Παρά τα προβλήματα και τις περιπέτειες, η περίοδος αυτή υπήρξε ίσως η καλύτερη στη 200ετή πορεία της χώρας

Ελλάδα-ΕΕ: Μια πολυτάραχη σχέση

ΤΟΥ Π. Κ. ΙΩΣΚΕΙΜΙΔΗΣ

Εφέτος, 2021, δεν συμπληρώνονται μόνο 200 χρόνια από την Ελληνική Παλιγγενεσία (1821) αλλά και σαράντα (40) χρόνια από την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) το 1981. Τα σαράντα χρόνια συμμετοχής της χώρας στην Ένωση υπήρξαν ομολογούμενος περιπετειώδη. Τα έζησα από την πρώτη στιγμή συμμετέχοντας στις διαπραγματεύσεις ένταξης δίπλα στους αιμνηστους πρόβους Β. Θεοδωρόπουλο και Ντ. Λυμπερόπουλο. Ελάχιστοι σήμερα (ΚΚΕ και κάποιου άλλου) μπορούν να αρνηθούν ότι για την Ελλάδα, παρά τα προβλήματα και τις περιπέτειες, τα σαράντα χρόνια υπήρξαν τα καλύτερα ίσως χρόνια της 200ετούς πορείας της χώρας. Η Ελλάδα ωφελήθηκε σημαντικά τόσο στον πολιτικό τομέα (εδραίωση δημοκρατίας, ενίσχυση ασφάλειας, ανεξαρτησίας, απαλλαγή από εξαρτήσεις κ.ά.) όσο και στον κοινωνικό - οικονομικό τομέα (ανάπτυξη οικονομίας, περιορισμένος εκσυγχρονισμός παραγωγής, υιοθέτηση πολιτικών προσαρμοστών του περιβάλλοντος, δημιουργία βασικών υποδομών κ.ά.). Και κυρίως με τη συμμετοχή της στην Ένωση η χώρα απάντησε οριστικά στο υπαρξιακό ερώτημα «Πού ανήκει η Ελλάδα, σε Δύση ή Ανατολή». Ανήκει στην Ευρώπη με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Δεν αξιοποίησε όμως η Ελλάδα την Ευρωπαϊκή Ένωση με τον τρόπο που θα μετριοποιούσε τα οφέλη αυτά και θα απέφυγε τα μοιραία προβλήματα και λάθη που την οδήγησαν άλλωστε και στην επώδυνη κρίση της δεκαετίας 2010-2020. Κυρίως γιατί δεν «είδε» την Ένωση ως ευκαιρία για ριζικές μεταρρυθμίσεις παρά σε ορισμένες περιορισμένες χρονικές περιόδους, όπως αυτή του 1996-2004, διακυβέρνησης Κ. Σημίτη. Παρ' όλα αυτά η Ελλάδα εξακολουθεί και σήμερα να είναι ανάμεσα στις 35 περισσότερο ανεπτυγμένες χώρες παγκοσμίως (32η για την ακρίβεια, ΟΗΕ, Human Development Index).

Τρεις εσφαλμένες παραδοχές
 Η Ελλάδα εντάχθηκε στην Ένωση το 1981 με τρεις εσφαλμένες βασικές υποθέσεις - παραδοχές. Η πρώτη υπόθεση ήταν αυτή που έλεγε ότι η χώρα ήταν «εξ ορισμού Ευρώπη» και ως εκ τούτου δεν χρειαζόταν να κάνει σχεδόν τίποτα για να προσαρμοστεί στις απαιτήσεις της Ευρώπης. Αλλά και οι ξένες, ευρωπαϊκές ηγεσίες της περιόδου εκείνης ενίσχυναν την απασπλη αυτή υπόθεση λέγοντας ότι «η Ευρώπη δεν μπορεί να νοηθεί χωρίς την Ελλάδα» και ότι «η Ευρώπη είναι Ελλάδα και η Ελλάδα είναι Ευρώπη». Η Ελλάδα ήταν βεβαίως Ευρώπη, αλλά όχι με τις απαιτήσεις της ενοποιημένης Ευρώπης της ΕΟΚ του 1981. Της σύγχρονης δηλαδή

ευρωπαϊκής πραγματικότητας που απαιτούσε προσαρμογές και μεταρρυθμίσεις. Η αδυναμία μεταρρυθμίσεων κατέστησε την Ελλάδα ένα οξύ πρόβλημα στην Ένωση, με αποτέλεσμα αρκετοί ηγέτες να εκφράζουν τη μεταμείλιά τους για την υποστήριξη που είχαν δώσει στην ένταξη ή να αναζητούν τρόπους αποβολής της χώρας από την ΕΕ. Η δεύτερη υπόθεση ήταν αυτή που έλεγε ότι η Ευρώπη θα όφειλε να προσπατήσει πάντοτε την Ελλάδα απέναντι σε κάθε ξένη επιβουλή. Η Ελλάδα είδε δηλαδή την Ένωση ως ένα ονειρεμένο υποκατάστατο των παραδοσιακών προστάτιδων δυνάμεων. Έτσι η χώρα συνεχώς ζητούσε από την Ένωση/ΕΟΚ υποστήριξη και αλληλεγγύη. Και βεβαίως η Ένωση όφειλε να στηρίξει την Ελλάδα, αλλά και η Ελλάδα από την πλευρά της όφειλε να κατανοήσει ότι η υποστήριξη/αλληλεγγύη δεν είναι μονόδρομο. Είναι δύσκολη διετής κατεύθυνση. Θα όφειλε και η ίδια να παράχει τη δική της υποστήριξη και αλληλεγγύη. Και η τρίτη υπόθεση ήταν αυτή που έλεγε ότι, αν και Ευρώπη, η Ελλάδα ήταν ταυτόχρονα και μια «ειδική περίπτωση» (Special case) και επομένως χρειαζόταν ειδική μεταχείριση, ειδικά μέτρα και προγράμματα για τη στήριξη της (Μνημόνιο 1982 – Μεσοκοινωνικά Ολοκληρωμένα Προγράμματα, ΜΟΠ κ.ά.). Ουσιαστικά η αναφορά σε «ειδική περίπτωση» ήταν ένα επιχείρημα από πλευράς

Η ΠΟΡΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

- Στις 28 Μαΐου του 1979 ο Κωνσταντίνος Καραμανλής υπέγραψε στο Ζάππειο την Πρόξη Προσχώρησης της Ελλάδας στην ΕΟΚ.
- Η πρώτη απόπειρα σύνδεσης της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα έγινε το 1959. Το τότε Βασίλειο της Ελλάδας υπέβαλε αίτηση σύνδεσης τον Ιούνιο του '59, με τη Συμφωνία να υπογράφεται δύο χρόνια αργότερα, προβλεποντας μάλιστα πλήρη ένταξη το 1984.
- Η δικτατορία των συνταγματαρχών δίκασε τις ενταξιακές διαδικασίες, οι οποίες αναβίωσαν το 1975, όταν ο Κωνσταντίνος Καραμανλής υπέβαλε επίσημο το αίτημα ένταξης της Ελληνικής Δημοκρατίας στην ΕΟΚ. Οι διαπραγματεύσεις άρχισαν το 1976 και ολοκληρώθηκαν το 1979.
- Η Πρόξη Προσχώρησης επικυρώθηκε από το ελληνικό Κοινοβούλιο τον Ιούνιο του 1979 και από την 1η Ιανουαρίου 1981 η Ελλάδα έγινε το 10ο μέλος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

Ελλάδας προκειμένου να αποφευχθεί τις επώδυνες μεταρρυθμίσεις. Ωστόσο η Ελλάδα ως μέλος συνέβαλε στην ανάπτυξη της Ένωσης σε σημαντικούς τομείς, από τη δι-εύρυνση (Κύπρος, Βαλκάνια, κ.λπ.) μέχρι τον εμπλουτισμό των πολιτικών της ΕΕ (διαθροσική πολιτική συνοχής, κοινή αμυντική πολιτική, ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής κ.λπ.).

Βαθύτερη ενοποίηση

Και το σημαντικό είναι ότι παρά τα προβλήματα η Ελλάδα κατάφερε να παραμείνει στον εσωτερικό πυρήνα της Ένωσης με συμμετοχή σε όλες τις ενοποιητικές διαδικασίες, από την ευρωζώνη (ΟΝΕ) μέχρι την αμυντική Πολιτική κ.λπ. Ενώ παράλληλα έχει διαμορφώσει βασική πολιτική συνάντηση υπέρ της συμμετοχής στην ΕΕ και υπέρ της βαθύτερης ενοποίησης. Από εδώ και πέρα (και ενώ αρχίζει η Ευρωπαϊκή Συνέλευση των Πολιτών) η Ελλάδα θα πρέπει να εστιάσει σε τρεις βασικούς τομείς για την περαιτέρω βαθύτερη ενοποίηση:
 1. Ευρωπαϊκή δημοκρατία - θεσμικό ΕΕ, συμμετοχή πολιτών κ.ά.
 2. Ευρωπαϊκή άμυνα, κοινή εξωτερική πολιτική. Η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής άμυνας θα πρέπει να συμπεριλάβει ως κύριο στόχο και την εγγύηση – όχι απλώς προστασία – των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ.
 3. Κοινωνική Ευρώπη με όλες τις συνοδευτικές πολιτικές (συνολική, υγεία, κλιματική αλλαγή κ.ά.). Στο τέλος της επόμενης 40ετίας, όταν κάποιος θα γράφει ένα παρεμφερές κείμενο, ελπίζω να μπορεί να διαπιστώσει ότι η Ένωση υπάρχει ως ολοκληρωμένη ομοσπονδία με την Ελλάδα ως ισχυρό μέλος της...

Ο κ. Παναγιώτης Κ. Ιωσκειμίδης είναι ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, πρώην προσβευτής - σύμβουλος του ΥΠΕΞ και μέλος της συμβουλευτικής επιτροπής του ΕΛΙΑΜΕΠ. Από τις εκδόσεις Θεμέλιο κυκλοφορεί το νέο βιβλίο του «Επιτεύγματα και στρατηγικά λάθη της Εξωτερικής πολιτικής της Μεταπολίτευσης».